

Mismatches op de arbeidsmarkten van Brussel en Vlaams-Brabant: de rol van studieniveau en talenkennis

View.Brussels en VDAB Brussel

View.brussels & VDAB Brussel. (2022). *Jaarlijkse gezamenlijke arbeidsmarktanalyse Actiris-VDAB. Duiding cijfermateriaal* (Rapport).

Geraadpleegd van <https://www.actiris.brussels/nl/burgers/observatie-van-de-arbeidsmarkt/>

ABSTRACT

De Vlaamse arbeidsmarkt kent een structurele uitdaging van arbeidsmarktkrapte en ook de spanningen op de Brusselse arbeidsmarkt zijn versterkt. Dit leidt tot de vraag hoe interregionale mobiliteit tegemoet kan komen aan de uitdaging van het invullen van vacatures op de arbeidsmarkten van Brussel en de Rand. Op basis van de gezamenlijke arbeidsmarktanalyse van Actiris en VDAB concluderen we dat deze mobiliteit meerdere uitdagingen kent, waaronder twee mismatches. De administratieve data van Actiris en VDAB worden gebruikt om de twee mismatches toe te lichten.

De eerste belangrijke mismatch die besproken wordt in het artikel is deze tussen het gevraagde studieniveau in de vacatures tegenover het profiel van de werkzoekenden. Ondanks een groot aandeel laaggeschoolde werkzoekenden worden er minder vacatures ontvangen voor laag- of kortgeschoolden dan voor midden- of hogeschoolden. De tweede mismatch in dit artikel is talenkennis. De opgegeven talenkennis van de werkzoekenden komt niet overeen met de gevraagde talenkennis door werkgevers in de vacatures, wat leidt tot mismatch op de arbeidsmarkt. Dit gebrek aan talenkennis is vaker te bemerken bij werkzoekenden met een laag studieniveau en bij hen die met een niet-erkend buitenlands diploma zijn ingeschreven. Het aanbieden van beroepsopleidingen en taalopleidingen, een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de erkenning van niet-erkende buitenlandse studies, het identificeren van noodzakelijke en interessante competenties en ondersteuning op de werkvloer zijn belangrijke pistes om tegemoet te komen aan deze mismatches.

De situatie van arbeidsmarktkrapte in Vlaanderen en de toegenomen spanningen op de arbeidsmarkt in Brussel leidt tot de vraag in welke mate interregionale mobiliteit hierop een antwoord kan bieden en zo tegemoet kan komen aan de uitdagingen die bestaan in het invullen van vacatures op de arbeidsmarkten van Brussel en de Rand. Het grote aantal openstaande vacatures in de Vlaamse Rand biedt potentiële kansen voor Brusselse werkzoekenden, die doorgaans jonger en lager geschoold zijn dan in de rest van het land. De vergrijzing in Vlaanderen zal de vervangingsvraag in de nabije toekomst bovendien nog doen toenemen. De werkaanbiedingen in Brussel vragen gewoonlijk een hoog studieniveau, wat dan weer kansen biedt aan werkzoekenden uit de Vlaamse Rand die doorgaans hoger geschoold zijn dan de Brusselse werkzoekenden (cijfers op ViewStat en Arvastat). Deze ruimtelijke mismatch kan dus kansen bieden voor werkzoekenden uit de andere regio. De interregionale arbeidsmobiliteit kent echter meerdere uitdagingen, waarvan ook de mismatch op vlak van taal een belangrijke factor is.

Het samenwerkingsakkoord van 24 juni 2021 tussen de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest beoogt een sterkere afstemming van het arbeidsmarktbeleid, opleiding, vorming en de bevordering van de mobiliteit van werkzoekenden tussen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en Vlaanderen. Een belangrijk uitgangspunt om dit te kunnen realiseren is een jaarlijkse, gezamenlijke arbeidsmarktanalyse van Actiris en VDAB.

Dit artikel omvat een samenvatting van het onderdeel '1.4 Mismatch op en tussen beide arbeidsmarkten' uit de gezamenlijke arbeidsmarktanalyse Actiris-VDAB, die werd gepubliceerd in 2022. Delen tekst uit deze analyse werden overgenomen of gesynthetiseerd. Dit artikel start met het weergeven van de gebruikte methodologie om de besproken mismatches weer te geven. Vervolgens zal er in het deel resultaten ingegaan worden op de mismatch enerzijds op het vlak van studieniveau en anderzijds op het vlak van talenkennis. De mismatch op basis van beroepsdomein, die ook in de gezamenlijke analyse wordt besproken, zal hier niet aan bod komen. Ten slotte wordt er een conclusie met enkele aanbevelingen geformuleerd, rekening houdend met de kenmerken van werkzoekenden en de behoeften op de arbeidsmarkt.

Gebruikte methodologie

Aan de hand van administratieve gegevens afkomstig van Actiris en VDAB duiden we enkele belangrijke mismatches op en tussen de arbeidsmarkten van Brussel en Vlaams-Brabant. Deze mismatches bieden, naast een aantal bijkomende drempels, een uitdaging voor de interregionale mobiliteit van werkzoekenden. Hoewel er verschillende afbakeningen mogelijk zijn voor de Vlaamse Rand, gebruiken we uit praktische overwegingen gegevens over Vlaams-Brabant om de Vlaamse Rand te duiden.

Vergelijkingen tussen de gebruikte gegevens van VDAB en Actiris vragen de nodige voorzichtigheid aangezien beide organisaties verschillende methodologieën en definities hanteren. In Brussel hanteert Actiris bijvoorbeeld de begrippen 'Niet-Werkende Werkzoekenden' (NWWZ), werkloosheidsgraad en werkaanbiedingen, terwijl VDAB vertrekt van de concepten 'Werkzoekenden Zonder Werk' (WZW), werkzoekendengraad en vacatures. De gebruikte definities, alsook de meest recente statistieken, kunnen teruggevonden worden op de websites ViewStat voor Brussel en Arvastat voor Vlaanderen.¹

Mismatch op basis van studieniveau

Ondanks een groot aandeel laaggeschoolde werkzoekenden, worden er door Actiris en VDAB minder werkaanbiedingen of vacatures ontvangen voor laag- of kortgeschoolden dan voor midden- of hooggeschoolden. Het aantal vacatures voor laag- en kortgeschoolden is bovendien gedaald sinds 2015, terwijl de aantallen voor midden- en hooggeschoolden zijn blijven stijgen. Deze vacatures staan in contrast met de doorgaans laaggeschoolde werkzoekenden. Ongeveer vier op de tien niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) uit Brussel zijn laag- of middengeschoold en ongeveer eenzelfde aandeel heeft een buitenlands diploma zonder gelijkschakeling, tegenover minder dan twee op de tien NWWZ die hooggeschoold zijn.

¹ Zie ook: <https://viewstat.actiris.brussels/> (ViewStat) en <https://arvastat.vdab.be/> (Arvastat).

Rechtstreeks ontvangen werkaanbiedingen door Actiris per studieniveau

TABEL 1 \ Evolutie van het aantal rechtstreeks door Actiris ontvangen werkaanbiedingen per studieniveau -2015-2019*

						Var 2015-2019	
	2015	2016	2017	2018	2019	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %
Geen vereiste of niet gepreciseerd	7 548	8 891	11 389	13 678	10 270	2 722	36,1%
Laaggeschoold	4 188	3 016	3 678	2 571	2 176	-2 012	-48,0%
Middengeschoold	5 114	6 217	6 537	6 768	9 074	3 960	77,4%
Hooggeschoold	11 336	10 809	13 204	14 370	13 543	2 207	19,5%
Totaal	28 186	28 933	34 808	37 387	35 063	6 877	24,4%

Noot: *Vanaf 2020 is het studieniveau niet meer beschikbaar bij werkaanbiedingen geregistreerd door Actiris, waardoor we enkel de data tot en met 2019 kunnen weergeven.

Bron: Actiris, bewerkingen door view.brussels

Het totale aantal rechtstreeks ontvangen werkaanbiedingen door Actiris bedraagt 35 063 in 2019, ongeacht de plaats van tewerkstelling (zie **TABEL 1**). Het merendeel van deze werkaanbiedingen betreft een tewerkstelling in Brussel (29 032 of 82,8% van het totaal). Het aantal werkaanbiedingen waarvoor maximaal lager secundair onderwijs gevraagd wordt (laaggeschoold), bedraagt 6,2% van de werkaanbiedingen die Actiris in 2019 heeft ontvangen. Dit aantal kent een daling met -48,0% sinds 2015. Het aantal werkaanbiedingen waarvoor een diploma hoger secundair onderwijs gevraagd wordt (middengeschoold), stijgt daarnaast sterk in 2019 (+77,4% ten opzichte van 2015), met een aandeel van 25,9% van het totaal. Het aandeel werkaanbiedingen voor hooggeschoolden is min of meer gelijk gebleven en bedraagt 38,6% in 2019. Er zijn ook 10 270 werkaanbiedingen 'zonder vereiste' of 'niet gepreciseerd'. Deze werkaanbiedingen kennen een stijging met +36,1% sinds 2015. Het gaat om 29,3% van de werkaanbiedingen in 2019.

Rechtstreeks ontvangen vacatures door VDAB per studieniveau

TABEL 2 \ Evolutie van het aantal rechtstreeks door VDAB ontvangen vacatures voor Brussel per studieniveau basis* - Jaartotalen van 2015 tot en met 2020

							Var. 2015-2019		Var. 2019-2020	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %
Geen specifieke studievereiste of kortgeschoold*	4 251	7 661	6 305	6 115	4 886	4 394	635	14,9%	-492	-10,1%
- waarvan geen specifieke studievereiste	/	5 960	4 082	4 167	3 462	3 539	/	/	77	2,2%
- waarvan kortgeschoold	/	1 801	2 223	1 948	1 424	855	/	/	-569	-40,0%
Middengeschoold	3 538	3 658	5 321	5 605	5 117	3 486	1 579	44,6%	-1 631	-31,9%
Hooggeschoold	6 702	9 342	11 879	12 330	12 137	10 042	5 435	81,1%	-2 095	-17,3%
Totaal	14 491	20 761	23 505	24 050	22 140	17 922	7 649	52,8%	-4 218	-19,1%

Noot: *Er wordt pas vanaf 2016 een onderscheid gemaakt tussen de vacatures 'geen specifieke studievereiste' en 'kortgeschoold', de gegevens van 2015 ontbreken hiervoor.

Bron: VDAB

Het aantal ontvangen vacatures waarvoor maximaal tweede graad secundair onderwijs² gevraagd wordt (kortgeschoold), bedraagt 1424 of 6,4% van de ontvangen vacatures in 2019 (zie **TABEL 2**).

² Dit betreft lager onderwijs, eerste graad secundair onderwijs, leertijd (Syntra) en deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Dit aantal kent een daling met -20,9% sinds 2016. Het aantal vacatures waarvoor derde en vierde graad secundair onderwijs wordt gevraagd (middengespoold), stijgt daarnaast sterk tot 5117 in 2019 (23,1% van het totaal). In 54,8% van de totaal ontvangen vacatures in 2019, oftewel 12 137 vacatures, wordt hoger onderwijs gevraagd (hooggeschoold). Dat is een opmerkelijke stijging met +81,1% sinds 2015.

We bekijken ook de impact van de COVID-19-crisis op de ontvangen vacatures: het aantal rechtstreeks ontvangen vacatures door VDAB daalt in 2020 met -19,1% tegenover 2019. Deze daling is meer uitgesproken onder vacatures voor kortgeschoolden (-40,0%) en middengespoolden (-31,9%) dan onder vacatures voor hooggeschoolden (-17,3%).

TABEL 3 \ Evolutie van het aantal rechtstreeks door VDAB ontvangen vacatures voor Vlaams-Brabant per studieniveau basis* - Jaartotalen van 2015 tot en met 2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Var. 2015-2019		Var. 2019-2020	
							IN ABSOLUTE WAARDE	IN %	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %
Geen specifieke studievereiste of kortgeschoold*	10 097	11 227	11 511	11 981	13 108	10 345	3 011	29,8%	-2 763	-21,1%
- waarvan geen specifieke studievereiste	/	9 272	10 522	10 857	11 846	9 031	/	/	-2 815	-23,8%
- waarvan kortgeschoold	/	1 955	989	1 124	1 262	1 314	/	/	52	4,1%
Middengespoold	6 114	6 132	6 716	7 362	7 923	8 072	1 809	29,6%	149	1,9%
Hooggeschoold	10 336	14 435	13 491	14 379	14 620	11 321	4 284	41,4%	-3 299	-22,6%
Totaal	26 547	31 794	31 718	33 722	35 651	29 738	9 104	34,3%	-5 913	-16,6%

Noot: *Er wordt pas vanaf 2016 een onderscheid gemaakt tussen de vacatures 'geen specifieke studievereiste' en 'kortgeschoold', de gegevens van 2015 ontbreken hiervoor

Bron: VDAB

Voor Vlaams-Brabant bedraagt het aantal ontvangen vacatures voor kortgeschoolden 1262 of 3,5% van het totaal in 2019 (zie **TABEL 3**). Dit aantal kent een daling met -35,4% sinds 2016. Het aantal vacatures voor middengespoolden stijgt sterk tot 7923 of 22,2% van de vacatures in 2019. De vacatures voor hooggeschoolden stijgen tot 14 620 of 41,0% van de vacatures in 2019. 33,2% of 11 846 vacatures vermelden geen specifieke studievereisten. Dit wil echter niet noodzakelijk zeggen dat het om laaggeschoolde arbeid gaat.

Het aantal rechtstreeks ontvangen vacatures door VDAB daalt in 2020 met -16,6% tegenover 2019. Deze daling tijdens het eerste jaar van de COVID-19-crisis is het meest uitgesproken onder vacatures zonder specifieke studievereisten (-23,8%) en onder vacatures voor hooggeschoolden (-22,6%). Het aantal vacatures voor kortgeschoolden (+4,1%) en middengespoolden (+1,9%) stijgt daarentegen licht.

Niet-werkende werkzoekenden per studieniveau

TABEL 4 geeft de evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden in Brussel per studieniveau weer. Het aantal niet-werkende werkzoekenden in Brussel kent een daling met -14,7% sinds 2015. 19 071 en 18 290 niet-werkende werkzoekenden zijn respectievelijk laag- en middengespoold in 2019 (21,7% en 20,8% van het totaal). Het aantal niet-werkende werkzoekenden met buitenlandse studies zonder equivalent bedraagt 36 954 ofwel 42,0% van de niet-werkende werkzoekenden in 2019.

Wanneer we de impact van de COVID-19-crisis nagaan, constateren we dat het aantal niet-werkende werkzoekenden in 2020 stijgt met +0,9% tegenover 2019. Deze stijging is meer uitgesproken voor hooggeschoolde (+14,5%) en middengespoolde (+5,3%) niet-werkende werkzoekenden.

Het aantal niet-werkende werkzoekenden met buitenlandse studies zonder equivalent (-5,0%) en laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (-1,9%) daalt daarentegen.

TABEL 4 \ Evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden in Brussel per studieniveau (laag - midden - hoog) - Jaargemiddelden van 2015 tot en met 2020

							Var. 2015-2019		Var. 2019-2020	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %	IN ABSOLUTE WAARDE	IN %
Laag	24 786	22 783	21 483	20 302	19 071	18 701	-5 715	-23,1%	-370	-1,9%
Midden	20 460	19 441	18 849	18 499	18 290	19 255	-2 170	-10,6%	965	5,3%
Hoog	14 312	13 500	12 788	12 703	13 732	15 725	-580	-4,1%	1 993	14,5%
Buitenland zonder equivalent	43 654	42 096	40 272	38 699	36 954	35 122	-6 700	-15,3%	-1 833	-5,0%
Totaal	103 212	97 820	93 392	90 203	88 047	88 803	-15 165	-14,7%	756	0,9%

Bron: Actiris, berekeningen door view.brussels

Analyse van de mismatch op basis van studieniveau

Het al beperkte aantal werkaanbiedingen voor laaggeschoolden in Brussel is verder gedaald sinds 2015. Voor de vacatures van VDAB in Brussel is deze daling ook nog verder versterkt in 2020 door de impact van de COVID-19-crisis. In combinatie met de relatief grote groep laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden, zorgt dit voor een structurele mismatch op de Brusselse arbeidsmarkt. Daarnaast zijn de studievereisten in werkaanbiedingen ook toegenomen, maar tegelijkertijd is ook het gemiddelde studieniveau van niet-werkende werkzoekenden gestegen. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat Brusselse schoolverlaters vaker een diploma hoger onderwijs behalen (minder schooluitval), en anderzijds met de vaststelling dat de interregionale mobiliteit van Brusselse niet-werkende werkzoekenden naar Vlaams-Brabant is toegenomen.

Mismatch op basis van taal

Ongeveer vier op de tien werkaanbiedingen ontvangen door Actiris vereisen een kennis van het Frans en het Nederlands, al dan niet in combinatie met het Engels. Bijna negen op de tien vacatures bij VDAB vereisen verder een kennis van het Nederlands. Het aandeel niet-werkende werkzoekenden met een gemiddelde of een goede kennis van de andere landstaal bedroeg daarentegen 29%³.

Rechtstreeks ontvangen werkaanbiedingen door Actiris volgens taalvereisten

TABEL 5 \ Aantal rechtstreeks door Actiris ontvangen werkaanbiedingen volgens taalvereisten - 2019*

	in absolute waarde	in %
Totaal ontvangen werkaanbiedingen	35 063	
Eéntalige werkaanbiedingen	17 724	50,5%
werkaanbiedingen met taalvereisten	17 339	49,5%
waarvan Frans/Nederlands	9 695	27,7%
waarvan Frans/Nederlands + Engels	4 441	12,7%
waarvan Engels	2 513	7,2%
waarvan andere taalvereisten	690	2,0%

Noot: *Vanaf 2020 is het studieniveau niet meer beschikbaar bij werkaanbiedingen geregistreerd door Actiris, waardoor we enkel de data tot en met 2019 kunnen weergeven.

Bron: Actiris, berekeningen door view.brussels

³ Aangezien niet-werkende werkzoekenden vooral waren ingeschreven met een Franstalig dossier, komt "kennis van de andere landstaal" voor een groot deel overeen met kennis van het Nederlands.

Op basis van **TABEL 5** concluderen we dat 49,5% van de ontvangen werkaanbiedingen taalvereisten vermelden in 2019. 27,7% van de werkaanbiedingen vereisen een kennis van het Frans en het Nederlands. 12,7% van het totaal aantal werkaanbiedingen vraagt een kennis van het Frans, het Nederlands en het Engels in 2019. Tot slot, 7,2% van het totaal aantal werkaanbiedingen vereisen enkel een kennis van het Engels.

De taalvereisten kunnen sterk variëren naargelang het beroep. In sommige werkaanbiedingen wordt een perfecte talenkennis gevraagd, terwijl in andere werkaanbiedingen een elementaire kennis voldoende is. Vooral beroepen waarbij er contact met klanten is, kennen hogere taalvereisten. Deze vereisten liggen ook hoger voor hooggeschoolde beroepen.

Rechtstreeks ontvangen vacatures door VDAB volgens vereiste talenkennis⁴

TABEL 6 \ Aantal rechtstreeks door VDAB ontvangen vacatures voor Brussel per vereiste kennis van het Nederlands, Frans en Engels - Jaartotaal van 2019

	Nederlands		Frans		Engels	
Geen kennis	60	0,3%	276	1,3%	301	1,4%
Beperkte kennis	275	1,2%	1 334	6,0%	653	3,0%
Goede kennis	6 869	31,0%	4 614	20,8%	2 772	12,5%
Zeer goede kennis	13 011	58,8%	2 151	9,7%	702	3,2%
Geen kennis opgegeven	1 925	8,7%	13 765	62,2%	17 712	80,0%
Totaal	22 140	100,0%	22 140	100,0%	22 140	100,0%

Bron: VDAB

TABEL 7 \ Aantal rechtstreeks door VDAB ontvangen vacatures voor Vlaams-Brabant per vereiste kennis van het Nederlands, Frans en Engels - Jaartotaal van 2019

	Nederlands		Frans		Engels	
Geen kennis	23	0,1%	42	0,1%	13	0,0%
Beperkte kennis	1 080	3,0%	2 481	7,0%	1 701	4,8%
Goede kennis	10 721	30,1%	6 015	16,9%	4 970	13,9%
Zeer goede kennis	18 989	53,3%	2 506	7,0%	2 377	6,7%
Geen kennis opgegeven	4 838	13,6%	24 607	69,0%	26 590	74,6%
Totaal	35 651	100,0%	35 651	100,0%	35 651	100,0%

Bron: VDAB

In 2019 vereisen 89,8% van de vacatures ontvangen door VDAB voor Brussel en 83,4% van de vacatures ontvangen door VDAB voor Vlaanderen een goede tot zeer goede kennis van het Nederlands (zie **TABEL 6** voor Brussel en **TABEL 7** voor Vlaams-Brabant). In 30,5% van de vacatures voor Brussel en 23,9% van de vacatures voor Vlaams-Brabant wordt een goede tot een zeer goede kennis van het Frans gevraagd. 15,7% van de vacatures voor Brussel en 20,6% van de vacatures voor Vlaams-Brabant vereisen een goede tot zeer goede kennis van het Engels. In een meerderheid van de vacatures, zowel voor Brussel als voor Vlaams-Brabant, wordt echter geen kennis van het Frans of het Engels opgegeven.

⁴ De gevraagde talenkennis is geen verplichte variabele, waardoor het cijfermateriaal mogelijk een onderschatting is van de reële vraag.

Brusselse niet-werkende werkzoekenden volgens talenkennis

TABEL 8 \ Aandeel niet-werkende werkzoekenden met mondelinge talenkennis van de andere landstaal (Nederlands of Frans) volgens studieniveau - januari 2021

	Gemiddelde kennis (%)	Goede kennis (%)
Laag	20,9%	7,4%
Midden	32,9%	10,2%
Hoog	41,4%	13,2%
Buitenland zonder gelijkwaardigheid	8,6%	1,6%
Totaal	22,3%	6,7%

Noot: De indeling naar het niveau van de talenkennis is op declaratieve basis, namelijk een inschatting van de niet-werkende werkzoekende zelf.

Bron: Actiris, berekeningen door view.brussels

Het aandeel niet-werkende werkzoekenden met een gemiddelde kennis van de andere landstaal dan de taal van zijn of haar dossier bedraagt 22,3% in januari 2021, terwijl 6,7% aangeeft over een goede kennis van de andere landstaal te beschikken (zie **TABEL 8**). Het gaat om kennis van het Nederlands in het geval van een Franstalig dossier en om kennis van het Frans in het geval van een Nederlandstalig dossier. Het aandeel niet-werkende werkzoekenden met een gemiddelde en goede kennis van het Engels bedraagt 40,6% en 19,6% in januari 2021 (niet in de tabel).⁵

Het aandeel niet-werkende werkzoekenden met een gemiddelde kennis van de andere landstaal bedraagt 20,9% voor laaggeschoolden, terwijl 32,9% van de middengeschoolden een gemiddelde kennis van de andere landstaal bezit. Dit aandeel bedraagt 41,4% onder hooggeschoolden. Wat betreft een goede kennis van de andere landstaal, zijn de aandelen respectievelijk 7,4%, 10,2% en 13,2%. Van de niet-werkende werkzoekenden met een buitenlands diploma zonder equivalent heeft 8,6% een gemiddelde en 1,6% een goede kennis van de andere landstaal.

Daarnaast heeft 60,2% van de Brusselse NWWZ in januari 2021 een gemiddelde (40,6%) of goede kennis (19,6%) van het Engels (niet in de tabel).

Naarmate het studieniveau stijgt, beschikken dus meer niet-werkende werkzoekenden over een gemiddelde of goede kennis van de andere landstaal. De taalcompetenties van niet-werkende werkzoekenden variëren ook per beroep waarvoor ze zich inschrijven. Bij beroepen waarbij tweetaligheid een belangrijke rol speelt, heeft (bijna) de helft een gemiddelde kennis van beide landstalen (View.brussels, 2020).

Analyse van de mismatch op basis van talenkennis

De opgegeven talenkennis van werkzoekenden komt niet overeen met de gevraagde talenkennis door werkgevers in de vacatures, wat leidt tot de mismatch op basis van talenkennis. Deze mismatch bestaat in de arbeidsmarkt van Brussel maar in mindere mate ook in Vlaams-Brabant.

De kennis van het Nederlands is belangrijk in het kader van interregionale arbeidsmobiliteit van Brusselaars naar de Vlaamse Rand. Er is zeker potentieel op basis van talenkennis, aangezien een significant deel van de Brusselse werkzoekenden een basiskennis Nederlands heeft en een deel van de vacatures in de Vlaamse Rand lage taalvereisten heeft. Een deel van de werkgevers vermeldt te hoge taalvereisten in de vacatures, terwijl de werkvloer juist een goede plek is om de basiskennis van het Nederlands te verbeteren.

⁵ Het aantal niet-werkende werkzoekenden dat is ingeschreven bij Actiris met een Franstalig dossier bedroeg 83 976 in januari 2021, wat 96% van het totaal aantal NWWZ uitmaakt. 4% of 3499 niet-werkende werkzoekenden waren ingeschreven met een Nederlandstalig dossier.

Kennis van het Engels wordt voornamelijk gevraagd in vacatures voor hooggeschoolde profielen. Hooggeschoolde werkzoekenden bezitten vaker dan laaggeschoolde werkzoekenden een basis tot goede kennis van het Engels.

Conclusie en aanbevelingen

Studieniveau is een eerste structurele mismatch op de Brusselse arbeidsmarkt en die van Vlaams-Brabant die in dit artikel wordt besproken. Zowel het aantal werkaanbiedingen voor laaggeschoolden in Brussel als het aantal vacatures voor kortgeschoolden in Vlaams-Brabant is de voorbije vijf jaar gedaald en beperkter dan het aantal werkaanbiedingen en vacatures voor midden- en hooggeschoolden. Er is bovendien een ruimtelijke mismatch waarbij het aandeel vacatures voor hooggeschoolden ontvangen door VDAB in Brussel nog iets hoger is dan in Vlaams-Brabant. Brussel kent echter een relatief hoger aantal ingeschreven NWWZ bij Actiris die laaggeschoold zijn of zijn ingeschreven met een niet-erkend buitenlands diploma. Vlaams-Brabant kent relatief gezien meer midden- en hooggeschoolde werkzoekenden zonder werk (WZW), terwijl ook het totaal aantal WZW beduidend lager ligt. Een deel van de ontvangen en openstaande vacatures voor laaggeschoolde profielen in Vlaams-Brabant zou dus ingevuld kunnen worden door Brusselse werkzoekenden.

Talenkennis is de tweede structurele mismatch die wordt besproken in dit artikel. Werkzoekenden hebben in veel gevallen niet de gevraagde talenkennis voor vacatures binnen hun profiel. Wat betreft de vacatures die VDAB ontvangt voor Vlaams-Brabant, wordt in bijna 85% een goede tot zeer goede kennis van het Nederlands verwacht. Voor één op de vijf vacatures wordt er een goede kennis van het Frans en één op de zes vacatures een goede kennis van het Engels gevraagd. De meerderheid van de Brusselse werkzoekenden is echter Franstalig en slechts zo'n 7% van alle Brusselse NWWZ geeft aan een goede kennis van de tweede landstaal te bezitten en iets meer dan één op vijf een gemiddelde kennis. Vier op de tien geef aan over een gemiddelde kennis van het Engels te beschikken. De werkzoekenden met een laag studieniveau hebben ook minder vaak een goede talenkennis van de drie gesproken talen in dit artikel (Nederlands, Frans en Engels). Dat is nog meer het geval voor NWWZ die met een niet-erkend buitenlands diploma zijn ingeschreven. Taalopleidingen en -ondersteuning op de werkvloer zijn belangrijke stappen om de kloof te dichten.

Het aanbieden van beroepsopleidingen, een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de erkenning van niet-erkende buitenlandse studies en het identificeren van noodzakelijke en interessante competenties zijn belangrijke pistes om de mismatch op basis van studieniveau aan te pakken. Taalopleidingen -en ondersteuning op de werkvloer kunnen een belangrijke rol spelen in het verkleinen van de mismatch op basis van taal.

Verder onderzoek naar andere mismatches op de arbeidsmarkt is nodig om het potentieel van interregionale mobiliteit in zijn volledigheid te benutten. Ook drempels, waaronder mobiliteit, de digitale kloof, gebrek aan kinderopvang voor ouders en discriminatie, verdienen om verder onderzocht te worden aangezien dit ook belangrijke uitdagingen vormen.

BIBLIOGRAFIE

- De Vos, A., Bastiaensens, S., & Cannaerts, N. (2018). Wijzigende competentienoden, wijzigende vacatures? *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 28(1), 156-163. Leuven: Steunpunt Werk / Uitgeverij Acco.
- VDAB. (2022). *Arvastat*. Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://arvastat.vdab.be/>
- VDAB Studiedienst. (2020). *Taal centraal?! Een blik op taalvereisten in vacatures en talenkennis van werkzoekenden* (VDAB Ontcijfert nr. 39). Geraadpleegd van <https://werkgevers.vdab.be/sites/default/files/media/files/ontcijfert2020nr39.pdf>
- View.brussels. (2020). *De taalvereisten op de arbeidsmarkt en de talenkennis van de werkzoekenden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Geraadpleegd van https://www.actiris.brussels/media/ritf3arn/2020-09-25-de-taalvereisten-op-de-arbeidsmarkt_compr-h-82F63F7A.pdf
- View.brussels. (2022). *Schoolverlaters. Socioprofessionele inschakeling van jongeren na hun studies* (Rapport Schoolverlaters). Brussel: Actiris.
- View.brussels. (2022). *ViewStat*, Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://viewstat.actiris.brussels/>
- Vlaams Parlement. (2021). *Samenwerkingsakkoord van 24 juni 2021 tussen de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest over de afstemming van het arbeidsmarktbeleid, opleiding, vorming en de bevordering van de mobiliteit van werkzoekenden* (Ontwerp van decreet). Geraadpleegd van <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1547771>